کُردستان

با همکاری اداره اطلاعات و جهانگردی استان کردستان

پیکره شاهنشاه آریامهر که در مدخل شهر سنندج نصب شده است

مختصری درباره تاریخ استان کردستان

استان کردستان که قسمتی از مناطق کردنشین کشور عزیزما ایران است شامل شش شهرستان : سنندج ، سقز ، بیجار، بانه ، مریوان و قروه میباشد و مرکز آن شهرسنندج است و شهرستان سنندج را سابقاً اردلان‌می‌نامیدند .

شهرسنندج در حدود سیصدوپنجاه سال قبل وسیله والیـان اردلان بنا شده است و قبل از بنای این شهر مقرحکومت ایشان‌قلعه باشکوه و محکمی در مجاورت روستای حسن‌آباد واقع در یک‌فرسنگی جنوب شهرسنندج بوده که آثار خرابه‌ها و دیوارهای سنگی آن هنوز باقی است .

درباره وجه تسمیه سنندج که در بعضی ازکتابها بجهت‌اختصار (سنه) نیز نامیده شده است عقاید مختلفی را ذکرکرده‌اند ولی‌بنظر نگارنده این کلمه در اصل (سانان‌دژ) بوده وسان درزبان کردی‌بمعنی خان است و این لغت اکنون نیز در اورامان متداول است . بطوری که‌از دائرةالمعارف اسلامی که از دائرةالمعارفهای انگلیسی‌وفرانسه و آلمانی ترجمه شده است مستفاد میشود قبل از بنای شهرسنندج شهری بنام (سی‌سر) در این استان وجود داشته که مرکز مناطق

کردنشین بوده وگویا براثر حمله مغول خراب شده است و چون در اطراف آنسی کوه و تپه وجود داشته‌است آنرا سی‌سر نامیده‌اند وگاهی بمناسبت چشمه‌های زیادی که در اطراف آن جاری بوده‌سی‌سر صد خانیه (خانی‌یا کانی بمعنی چشمه است) نیز نامیده شده است .

یاقوت حموی در کتاب‌معجم‌البلدان‌شهر سی‌سر را ذکر کرده و آب‌وهوای آنراستوده است‌ولی در هیچیک‌از کتابهای نامبرده محل‌این شهر بدرستی تعیین نشده است و آراء و عقاید مختلفی را درباره محل آن ذکر کرده‌اند .

بعقیده (باسیل نیکیتن) دانشمند روسی ، مرکز ووالی‌نشین استان کردستان در زمان پادشاهان سلجوقی (بهار) واقع در نزدیکی همدان بوده است و اهالی آن به‌لهجه کردی تکلم‌میکردند و هنگام حمله مغول که قلعه بهار خراب شد و اهالی آن پراکنده‌گردیدند لهجه کردی آنها بزبانهای فارسی و ترکی مبدل‌گردید .

کردها از نژاد آریائی میباشند ولی کیفیت و تاریخ‌ورودآنان باین سرزمین بدرستی معلوم نیست و بیان واقوال‌گوناگونی که در این باره وجود دارد در این مختصر نمیگنجد و آنچه مسلم است‌وهیچگونه تردیدی در آن وجود ندارد اینست که کردوپارسی از یک نژاد و یک ریشه‌اند و تحقیقاتی که درباره لغات ولهجه‌های فارسی و کردی بعمل آمده و مطالعاتی که درمورد رنگ ، پوست و شکل جمجمه وخصائص آنان شده است وحدت نژادی وقومی پارسیان وکردها راکاملا بثبوت میرساند .

گاهی محققان و علمای تاریخ با تحقیق درباره نامهای اقوام و دلیل نامگذاری آنان بریشه نژادی پی‌برده‌اند و از اینرو درمورد

وجه‌تسمیه وریشه کلمه کرد به‌تتبع پر داخته و عقاید مختلفی راذکر کرده‌اند .

گزنوفون مورخ مشهور یونانی که درحدود قرن چهارم قبل‌از میلاد مسیح زندگی کرده از قومی باسم (کاردوخ) نام برده است که درمناطق کردنشین فعلی اقامت داشته‌اند و باستناد نوشته مورخ نامبرده است که جمعی از محققین بواسطه قرابتی که در بین دو کلمه (کاردوخ) و(کرد) وجود دارد ،کرد را از نسل آن قوم میدانند و یک‌عده اصل آنرا کلمه (کورتی) دانسته‌اند و بعضی‌معتقدند که اصل آن گرد فارسی است و بمرور زمان و بواسطه تسلط زبان عربی ، گاف فارسی بکاف تبدیل شده است و اقوال دیگری نیز در این‌مورددر کتابهای تاریخ ذکرشده است که بیان آنها بطول خواهد انجامید .

مراجعه به کتابهای تاریخ این نکته را روشن میسازد که کردها و پارسیان چون از یک نژاد و دارای یک ریشه‌اند یکسان درتشکیل شاهنشاهی و ملیت ایرانی تأثیر داشته و برای حفظ قومیت واستقلال و نگاهداری مرز وبوم کشور خود کوشش کرده‌اند .

از خصائص و سجایای اهالی کردستان و صفات بارز آنان ، شاهدوستی و اطاعت از بزرگتران و داشتن علاقه بسواری‌وتیراندازی و مهمان دوستی و شجاعت و میهن‌پرستی است و در مواقعی کـه حکومت مرکزی ضعیف بوده و توانائی نداشته است که مرزهای کشور را از تجاوزات بیگانگان نگاهداری کند ، این مرزداران‌غرب کشور ، دلاوری و میهن دوستی خود را بثبوت رسانیده‌اند .

آثار باستانی

یکی از آثار باستانی این استان غارکرفتو است که درحدود ٤۰ کیلومتر بادیواندره فاصله دارد و در شمال آن واقع شده است وبطوری که در دائرةالمعارف اسلامی نوشته شده است این غار معبدمیترا ومربوط بزمان مهرپرستی اهالی این منطقه میباشد و هنگامی که تخت سلیمان مقر سلاطین بوده این پرستشگاه مورد استفاده قرارگرفته است.

دیگر قلعه زیویه است که در چهار فرسنگی شهر سقز واقع شده است و نگارنده نتوانست اطلاعاتی درباره آن کسب کند.

دیگر از آثار باستانی شهرسنندج مسجد جامع (دارالاحسان) است که امان‌الله‌خان اردلان والی کردستان در سال ۱۲۲۷ هجری قمری بنای آن را شروع کرده و در سال ۱۲۳۲ بپایان رسانیده است و از لحاظ زیبائی و استحکام وکاشی کاری و خطوطی که‌برسنگهای مرمر آن مشاهده میشود بسیار جالب وقابل توجه است.

عمارات موزه فرهنگ وهنر وخسروآباد و خانه‌های آقایان وکیل و آصف و مشیروزیری از محلهای دیدنی شهر سنندج بشمار میآیند.

امان‌اله خان بانی مسجد جامع کاخ مجلل ووسیعی را در محل باشگاه فعلی افسران سنندج برای مقرحکومت خود ساخته بود که از لحاظ عظمت وکاشی کاری و حجاری و نقاشی، نمونه بارزی از مهارت و دقت معماران و هنرمندان و صنعتگران آن عصر بشمارمیآید ولی متاسفانه در جنگ بین‌المللی اول براثر تطاول نیروهای بیگانه خراب شد و سنگهای مرمر وکتیبه‌ها و اشیاء قیمتی آن بتاراج رفت

و اکنون اثری از آن باقی نمانده است.

نمائی از مسجد جامع شهرستان سنندج

بزرگان کردستان

ازشعرای معتبر کردستان میتوان از اشخاص زیرنام برد : خواجه‌صادق اردلانی، میرزافتح اله خرم کردستانی ،که اشعار مسجد دارالاحسان از اوست ، حسینعلی‌خان حاوی سنندجی میرزاعبداله، منشی‌باشی (رونق) ، ملااحمدسنندجی (الفت) ، شاعره معروفه‌مستوره، میرزامرتضی‌قلی‌خانی، (افسر) شیخ محمدفخرالعلماء مردوخی (حیران) و میرزاشکراله سنندجی .

از دیگر بزرگان کردستان میتوان از حاج‌میرزاعبدالحمید متخلص به شرفی ، شاعرو خطاط و نویسنده و نقاش ، علامه ملا عبداله مفتی کردستانی ، شیخ حبیب‌اله مدرس مردوخ روحانی‌وحاج شیخ یحیی ملقب به اعتضادالاسلام (معرفت) ، وابوالوفامعتمد کردستانی نام برد .

از علمای بزرگ کردستان باید از شیخ‌مردوخ ملقب به‌آیةالله فرزند شیخ عبدالمؤمن امام جمعه کردستان نام برد . وی در سال ۱۲۵۶ خورشیدی متولدگردیده و آثار وی بالغ بر ۱۱۴ کتاب‌وجزوه است که ۶۰ جزوه وکتاب آن چاپ شده ، از مهمترین تألیفات وی تاریخ کرد واردستان در دوجلد فرهنگ مردوخ به‌غروی ،کردی و عربی در ۲ جلد وفقه محمدی را باید نام برد .

آقای برهان‌الدین صمدی ، استاد زبانهای فارسی و عربی‌وفقه
و اصول وکلام و نیز بابامردوخ روحانی (شیوا) نیز از مشاهیر
کردستان محسوب میشوند .

منظره‌ای از زمستان شهرستان سنندج

چهرهٔ کردستان در عصر انقلاب

استان کردستان تاقبل از انقلاب مقدس شاه و ملت از جمله استانهائی بود که حاکمیت مطلق رژیم بوسیله ارباب و رعیتی و نفوذ فوق‌العاده فئودال‌ها برروی مقامات مرکزی و محلی موجبات عقب ماندگی آن را فراهم آورده بود و مـردم نجیب و شاهدوست و میهن‌پرست این منطقه وضع رقت‌بار واسف‌انگیزی داشتند .

خوشبختانه باطلیعه انقلاب شاه و ملت یکباره چهره‌این استان دگرگون شد و دگرگونیها و پیشرفتهای عمیق و سازنده‌ای درکلیهٔ شئون آن بوجود آمد .

بااوامر مؤکدی که علیاحضرت شهبانوی‌گرامی و نیکوکار ایران در مرداد ماه سال ۱۳۴۷ هنگام تشریف فرمائی به‌کردستان به مسئولان امرصادر فرمودند و بدنبال آن اوامری که در مهرماه سال ۱۳۵۲ در سنندج بوسیله معظم‌لها صادرگردید امکانات فراهم آمدن رفاه و آسایش برای مردم کردستان بیش از پیش بوجود آمد و مجموعه این اوامروتوجهات مخصوص اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر نسبت به مردم کردستان موهبتی برای کردستان پدید آورد وموجب‌گردید که اصول مقدس انقلاب اجتماعی ایران بطرزبیسابقه و چشمگیری درکردستان به مرحله اجرا درآید .

با اجرای اصول انقلاب شاه وملت درآمد سرانه کشاورزان بالا رفت و بااحداث صدها کیلومترراه روستائی ، روستائیان کردستان که تاقبل از انقلاب بویژه در زمستانهای سرد وطولانی ارتباط آنها بامراکز شهرها و بخشها قطع میشد اکنون ارتباط مستمر با اطراف پیدا کرده‌اند و باعرضهٔ محصولات کشاورزی وصنایع دستی‌خود ببازارهای فروش ، بهبود اقتصادی و مالی بسزائی پیدا کردند .

تشریف‌فرمائی علیاحضرت به استان کردستان

بااعزام سپاهیان دانش و بهداشت و ترویج و آبادانی‌وعدالت ومروجان کشاورزی تلاشی شرافتمندانه و همه‌جانبه‌ای در بهبودرفاه

حال مردم پدید آمد و با اجراوگسترش برنامه عظیم‌پیکاربابیسوادی و تأسیس شرکتهای سهامی زراعی وخانه‌های فرهنگ روستائی و شرکتهای تعاونی روستائی و خانه‌های انصاف ، روستائیان کردستان درسایه عدل پهلوی و امنیت اجتماعی از یک زندگی مرفه برخوردار شدند .

بااجرای برنامه‌های عمرانی و نوسازی وگسترش شبکه‌های برق وآب‌رسانی و احداث صدها مؤسسه آموزشی وورزشی و بهداشتی وکشاورزی و اقتصادی روح تازه‌ای به روستاها و شهرهای کردستان داده شد . علاوه براینها دربرنامه عمرانی پنجم استان کردستان در اجرای اوامر شاهنشاه آریامهر از یک اولویت خاصی برخوردار شد بطوریکه وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه و بودجه هنگام بازدید و بررسی نیازمندیهای کردستان در تاریخ یازدهم اردیبهشت ماه سال ۱۳۵۳ در یک مصاحبه رادیوتلویزیونی و مطبوعاتی اعلام داشتند در ۳ سال‌ونیم مانده برنامه عمرانی پنجم درحدود ۲۶ میلیارد ریال (۲۶۰۰ میلیون تومان) برای برنامه‌های عمرانی این استان اختصاص یافته است و تنها در سال ۱۳۵۳ علاوه براجرای برنامه‌های وزارتخانه‌ها مبلغ هشتصدمیلیون ریال (هشتاد میلیون تومان) اعتبار برای اجرای طرحهای ناحیه‌ای کردستان اختصاص یافته است و بدیهی است با توجهات مخصوص اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر و اقدامات مجدانه دولت استان کردستان درآینده بسیار نزدیک بابرخورداری ازآثار و نتایج انقلاب شاه وملت به یکی از استانهای نمونه تبدیل خواهد شد .

کردستان امروز

جمعیت‌استان کردستان ۱٬۲۴۱٬۶۲۴/۷٬۶۱ نفر ووسعت آن ۲۴/۹۹۸ کیلومتر مربع و تراکم جمعیت درهر کیلومترمربع آن ۳۰/۴ نفر میباشد

دختران کرد هنگام رقص

شهرستان سنندج

شهرسنندج مرکز استان کردستان میباشد این شهر درمیان کوهها و تپه‌های‌متعددی‌محصورشده استو ارتفاع آن‌از سطح دریا ۱٤۹۰ متر است اختلاف ساعت سنندج باتهران ۱۸ دقیقه و ٥٦ ثانیه میباشد .

سنندج شهرجدیدی است که در زمان صفویه بناگردیده است ووالی کردستان بنام سلیمان‌خان اردلان در زمان شاهصفی بسال ۱۰٤٦ هجری قمری آن را بنا کرده و سنه‌دژ نامیده است .

شهرسنندج دارای ۱۳۸ر٦۷ نفر جمعیت است ،وجمعیت کل شهرستان سنندج بابخشها و روستاهای تابع آن ۳۳۰ر۲٤۸ نفر میباشد .

در زمینه عمرانی و آبادانی باید گفت رویهمرفته تا قبل از انقلاب تاریخی شاه وملت شهرسنندج پیشرفتی نداشت ونمیشد این شهر را در ردیف مراکز سایر استانها بحساب آورد .

اجرای منشور انقلاب مقدس ایران چهره سنندج را نیز تغییر داد ودر امور آموزشی وکشاورزی وبهداشتی وعمرانی پیشرفتهای قابل توجهی نصیب این شهرستان کرد .

درحال حاضر درچهار سمت این شهریعنی درآنجاهائیکه حتی تا سال ۱۳٤۰ بیشترگذرگاه چوپانان واحشام بود خیابانها وبلوارها و تفرجگاههای جالب احداث شده است . تأسیساتی از قبیل هنرستان صنعتی وحرفه‌ای ، مدرسه علوم دینی ، کانون کارآموزی ،دانشسرای مقدماتی وراهنمائی تحصیلی ، مهد کودك وانجمن حمایت کودکان و

نمائی از شهرستان سنندج

کافه تریای دیدگاه آریامهر سنندج

دهها مؤسسات آموزشی وبهداشتی و ورزشی در این شهر وجود دارد که از نظرتأمین نیروی انسانی آینده بس درخشانی‌را نوید میدهد. در شهرسنندج علاوه برفرستنده رادیو ،فرستنده تلویزیونی نیزکه بشبکه سراسری پیوسته است وجود دارد ومردم این شهر با استفاده از خط مکروویو میتوانند بوسیله تلفن با اکثر نقاط کشور تماس حاصل کنند .

نمائی از ساختمان مرکز رادیو تلویزیون شهرستان سنندج

با احداث سد عظیم قشلاق که مشخصات آن در این نشریه درج شده است ویا تلاش مداومی که از جانب استاندارکردستان و دیگر مسؤولان اجرائی مشاهده میشود یقین حاصل است که شهر زیبای سنندج درطول برنامه عمرانی پنجم بصورت یکی از شهرهای نمونه کشور درخواهد آمد .

مشخصات سد قشلاق	
محل سد	۱۲ کیلومتری شمال سنندج
نوع سد	سنگی وخاکی
ارتفاع سد ازکف	۸۰ متر
طول تاج سد	۳۰۰ متر
حجم کل دریاچه	۲۲٤ میلیون مترمکعب
حجم مفید دریاچه	۱۹۹ میلیون مترمکعب
آب قابل تنظیم سالانه	۱۰۵ میلیون مترمکعب
متوسط آبدهی درطول سال	٤/۳ مترمکعب درثانیه
میزان متوسط بارندگی سالانه	٤۷۳ میلیمتر
سطح حوضه آبریز سد	۱۰۵۰ کیلومترمربع
حداکثر طول دریاچه سد	۱۱/۵ کیلومتر
حداکثر مساحت سطح دریاچه	۹۳٤ هکتار
تولید برق	٤۰۰۰ کیلووات

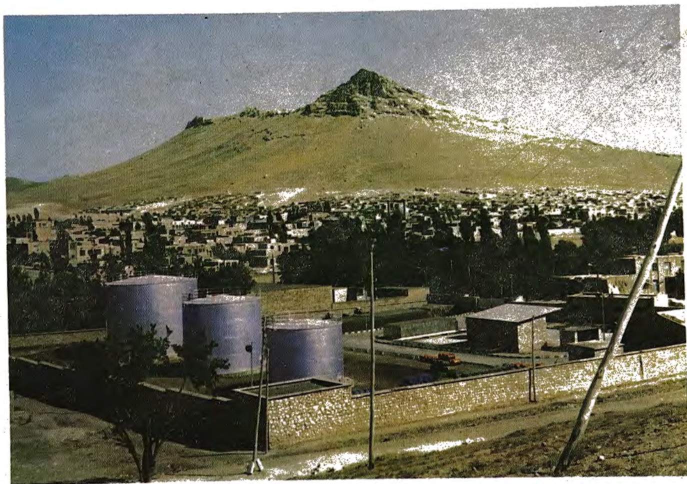
مشخصات سد قشلاق	
حجم بدنه خاك	۱/۲۵۰ میلیون‌مترمکعب. ۱/۹ میلیون
سنگ	۰/۶۲۵ میلیون مترمکعب
فیلتر	۰/۲۵ میلیون مترمکعب
حجم بتن مصرفی	۲۰۰۰۰ مترمکعب
تونل انحرافی	قطر ۷/۹ مترطول ۳۸۷/۴۶ متر
قطر شفت	۷ متر
عرض سرریز	۱۰۰ متر
ظرفیت سرریز	۲۶۰۰ مترمکعب درثانیه
تاریخ شروع	۱۳۵۲/۵/۱۵
تاریخ اتمام	۱۳۵۶
رقم هزینه درحدود	۲۸۰،۰۰۰،۰۰۰ ریال
هدف و فواید طرح :	
۱ ـ آبرسانی شهر سنندج	۲۰ میلیون مترمکعب
۲ ـ تأمین نیروی برق	
۳ ـ ذخیره آب زراعی	
۴ ـ مهار کردن رودخانه (کنترل سیل)	

مشخصات سد قشلاق	
۵ - ایجادگردشگاه و وسایل جلب جهانگرد ۶ - ایجاد فضای سبز ، مراتع وجنگل کاری اطراف‌شهر سنندج ۷ - کمک بایجاد واحدهای صنعتی	

نام شهر	قدرت برق در سال ۱۳۴۱	قدرت برق تااردیبهشت ماه سال ۱۳۵۳
سنندج	۱۲۵۰ کیلووات	۶۳۸۰ کیلووات
بانه	۱۵۰	٦٢٠٠
بیجار	۲۸۰	۱۲۵۰
سقز	۲۳۵	۱۸۰۰
مریوان	۹۰	۷۲۰
قروه	۱۲۰	۲۷۰
	جمع۲۱۲۵	۱۱۶۲۰

ایستگاه کشاورزی گریزه

شهر بیجار

شهرستان بیجار

این شهر درشمال شرقی سنندج قرار دارد . شهربیجار از تمام شهرهای ایران مرتفعتر واز سطح دریا ۱۹۲ متر ارتفاع دارد وبهمین مناسب بام ایران لقب‌گرفته است .

شهربیجار دارای ۱۵٫۶۵۱ نفر جمعیت است وجنعیت کل شهرستان بیجار ۱۱٤٫۱۸٦ نفر میباشد .

مردم این منطقه بزبان فارسی و لهجه‌های کردی و ترکی سخن میگویند . صادرات مهم این منطقه غلات ، لبنیات ، حبوبات ، پشم ، پوست وقالی است. قالی بیجار درکشور شهرت فراوانی دارد .

منطقه بیجار نیز تا قبل از انقلاب تاریخی ایران از برنامه‌های عمرانی بهره‌ای نبرده بود ولی امروزه ببرکت انقلاب شاه و ملت شهرستان بیجار به پیشرفتهای قابل توجهی از قبیل عمران شهری ، احداث راههای روستائی ، تأسیسات آموزشی وبهداشتی وکشاورزی و ورزشی نایل شده است .

بیجار یکی از مناطق مهم شکار در ایران است ودر حال حاضر از بعضی مناطق آن حفاظت میشود .

مردم بیجاربرای‌گسترش برنامه‌های عمرانی‌وآبادانی‌همکاریهای صمیمانه‌ای با مسؤولان اجرائی دارند درحال حاضر بیجار تنها شهری در استان‌کردستان است‌که تمام بخشها و روستاهای آن شناسنامه دارد ودر آن نیازمندیهای مردم از قبیل دبستان ، راه ، درمانگاه حمام وغیره نوشته شده است .

در اواخر اردیبهشت ماه سال ۵۳ شهر بیجار به شبکه سراسری

تلویزیونی ارتباط پیدا کرده است .

در بیجار بلوار بسیار زیبائی بوجود آمده است که زمینهای اطراف آن را شهرداری از وزارت تعاون وامور روستاها خریداری وبین کارمندان کم درآمد تقسیم کرده است ومیتوان گفت که بیجار از این لحاظ نیز مقام اول‌را دارد .

شهرستان سقز

این شهرستان درشمال باختری سنندج واقع است . رودخانه زرینه‌رود که به دریاچه رضائیه میریزد از ارتفاعات جنوبی این شهرستان سرچشمه میگیرد .

سقز از سطح دریا ۱٫۴۷۴ متر ارتفاع دارد مردم سقز پیرو مذهب شافعی هستند وبه کردی‌گویش دارند .

جمعیت سقز ۲۱٫۰۰۵ نفر و جمعیت کل شهرستان سقز ۱۲۹٫۶۲۴ نفر است .

امروز شهرستان سقز با چندین خیابان اسفالته ، چند بلوار و پارك شهر وپارك جنگلی ودهها مؤسسه ورزشی ودرمانی وبهداشتی و سایر امتیازات شهری دیگر آن شهر عقب مانده دوازده سال قبل نیست وببرکت انقلاب شاه وملت قیافه یك شهر زیبا ونمونه بخودگرفته است . شهر سقز از سنندج مرکز استان ۱۸۰ کیلومتر فاصله دارد و کارخانه دخانیات نیز در این شهر وجود دارد واز صنایع دستی این شهر میتوان قالی وجاجیم وعصا وپیپ وچوب سیگار مرغوب را نام برد .

مردم سقز هنوز از ناامنی‌های‌گذشته وجنگ‌هائی که در این

منطقه با اشرار شده است حکایتها دارند وامروز خدا را سپاس میگویند که درسایه عدل پهلوی وبا برخورداری از امینت اجتماعی زندگی آسوده ومرفهی دارند .

درتاریخ هشتم اردیبهشت ۱۳۵۳ تلویزیون سقز با شبکه سراسری ارتباط پیدا کرد ومردم به آرزوی دیرینه خود رسیدند .

نمونه‌ای از پیشرفت صنایع دستی در استان کردستان

شهرستان مریوان

شهرستان مریوان در ۱۲۸ کیلومتری باختری سنندج واقع شده است ومرز باختری ایران وعراق است جمعیت شهر مریوان ۲۹۹۶ ره نفر وجمعیت کل این شهرستان ۹۱٫۱۰۱ نفر است .

صدی نود وپنج مردم مریوان روستا نشین و بامر دامداری و کشاورزی وباغداری اشتغال دارند .

درچند نقطه از مریوان از جمله قلعه اوراسان ، قلعه نشکاش ، قلعه امام وتپه‌گلین آثار باستانی وجود دارد . بطورکلی میتوان‌گفت که تا قبل از انقلاب تاریخی ششم بهمن شهرستان مرزی مریوان در بوتهٔ فراموشی قرارگرفته بود ومردم این منطقه که به شهادت سوابق تاریخی در راه حفظ استقلال میهن واعتلای رژیم شاهنشاهی ایران از هیچگونه جانبازی وفداکاری دریغ نداشته‌اند زیر نفوذ اربابان محلی زندگی غم‌انگیزی داشتند خوشبختانه انقلاب شاه وملت دگرگونیهای ارزنده‌ای در شهرستان مریوان بوجود آورد و اکنون این شهر از زیبائیهای فراوانی برخوردار است .

دریاچه زریوار بطول درحدود ۸ کیلومتر وعرض ۳ کیلومتر در سه کیلومتری غرب مریوان واقع شده وبا تأسیساتی که در اطراف آن ایجاد شده است تفرجگاه مردم وبعلاوه موجب جلب جهانگردان شده است . زیبائی این دریاچه بحدی است که مردم کردستان درتابستانها بجای مسافرت به شمال کشور به مریوان سفر میکنند و اوقات فراغت خود را در کنار این دریاچه میگذرانند .

در نوارمرزی مریوان راههای متعدد روستائی احداث شده وبه امور کشاورزی ودامداری ودامپروری درچند سال اخیر توجه زیادی

دریاچه زریوان در مریوان

ساختمان زایشگاه قروه

معطوف شده واعتبارات قابل توجهی اختصاص داده شده است .

درحال حاضر اغلب از روستاهای مریوان از لوله‌کشی آب آشامیدنی وشبکه برق وتأسیسات درمانی وبهداشتی برخوردارند و بعلاوه با توجهی که از طرف دولت میشود شهرستان مریوان تا آخر برنامه عمرانی پنجم به پیشرفتهای زیادی خواهد رسید .

از روز چهارم آبانماه سال ۱۳۵۲ فرستنده رادیوئی بقدرت ۲۰ کیلوات درشهر مریوان شروع بکارکرده است وهم‌اکنون هشت ساعت‌ونیم برنامه در روز پخش میکند

شهرستان بانه

این شهر درجنوب باختری سقز وشمال باختری سنندج واقع شده واز سطح دریا ۱٫۵۲۵ متر ارتفاع دارد . این شهر با شهرستان سقز ۶۶ کیلومتر وتا مرزعراق ۲۱ کیلومتر فاصله دارد .

شهرستان بانه از نظر مناظر ومنابع طبیعی یکی از غنی‌ترین شهرستانهای ایرانست وپرورش احشام واغنام در آن قابل توجه است وبعلت‌وضعیت‌خاص طبیعی‌وکوهستانی کوچ نشینی‌در آن‌معمول‌است .

شهربانه ۱۰٫۲۰۰ نفرجمعیت دارد وجمعیت کل این‌شهرستان ۴۸٫۸۵۲ نفر است .

صنایع دستی مردم بانه شامل ریسندگی بافته‌های پشمی و ابریشمی است.بافتن‌گلیم، زیلو ،جاجیم‌وگیوه در این‌منطقه رواج‌دارد.

انقلاب تاریخی ششم بهمن قیافه وچهره شهرستان بانه را تغییر داد با احداث خیابانها ومیادین وپارکها وبلوارها وخانه‌های‌سازمانی واستادیوم وغیره تحولی عظیم در این منطقه حساس مرزی که تا قبل از ظهور سلسله پهلوی فاقد هرگونه امنیت اجتماعی بود بوجود آمد .

مردم بانه هنوز آتش زدن شهر را درگذشته بدست اشرار فراموش نکرده‌اند وامروز درسایه عدل پهلوی وامنیت اجتماعی که درسراسر کردستان سایه افکن است سپاسگزار شاهنشاه عظیم‌الشان خود هستند.

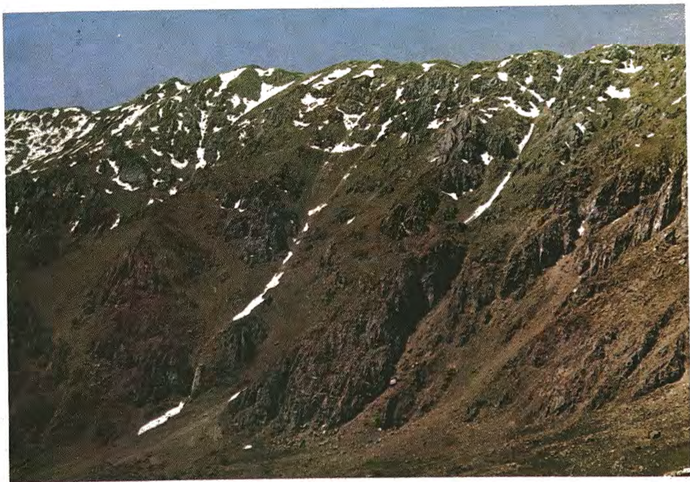
شهرستان قروه

این شهرستان در ۹۳ کیلومتری خاورسنندج و ۸۷ کیلومتری شمال باختری همدان قرارگرفته است هوای آن در زمستان سرد ودر تابستان خنک ومعتدل است . شهر قروه دارای ۶ر۴۰۴ نفر جمعیت و جمعیت کل این شهرستان ۱۲۹ر۴۷۶ نفر است . شهرستان قروه در دشت وسیعی قرارگرفته خاك آن حاصلخیز ومحصولات صیفی ، گندم و جو وانگور زیاد در آن بعمل میآید .

درسال ۱۳٤۰ مزایای شهری قروه عبارت ازیک خیابان خاکی ویک حمام ، یک باب دبیرستان ویکباب دبستان در داخل شهر و دوسه قهوه‌خانه قدیمی وچند اداره دولتی با خانه‌های استیجاری بود ، ولی به برکت انقلاب شاه وملت شهرستان قروه نیز به روی مدارترقی وپیشرفت قرارگرفت بطوریکه درحال حاضر مردم قروه از همه‌گونه مزایای زندگی مرفه وپیشرفته برخوردار میباشند . درشهر قروه علاوه‌بر تأسیسات درمانی وبهداشتی وابسته به وزارت بهداری و جمعیت مرکزی شیروخورشید سرخ یک بیمارستان مجهز مسیحی ونیز زایشگاه وابسته به بنگاه حمایت مادران ونوزادان در این شهر ایجاد شده است . شهرستان قروه با توجه به موقعیت خاص خود درامور کشاورزی به پیشرفتهای قابل توجهی نایل شده ودرحال حاضر روستائیان این منطقه با ماشین‌آلات مدرن کشاورزی به فعالیت اشتغال دارند .

منطقه اوراماتان

کوههای اوراماتان

اصلاحات ارضی آماری از پیشرفتهای اصل اول انقلاب درکردستان	
شرکتهای سهامی زراعی	۲
شرکتهای تعاونی روستائی	۱۲۰
انجمنهای ده	۱۲۶۸
خانه‌های فرهنگ روستائی	۳۳
مدارس ساخته شده توسط اداره کل تعاون وامور روستاها	۳۵
تعداد پروژه‌های برق روستائی	۳
تعداد درمانگاههای ساخته شده	۱۲
تعداد غسالخانه	۵
تعداد حمام	۱٤
تعداد واحدهای آب آشامیدنی	۱۱۵

تعداد تعاونیها ۱۶ شرکت است که سرمایه‌آنها ۵٤۰ر۳۶۹ر۱۰ ریال و۳۳۵ر٤ عضو دارند .

آماری از آموزش و پرورش کردستان قبل از انقلاب (سال تحصیلی ۴۰-۴۱)

دبستان	تعداد دانش‌آموز	دبیرستان	تعداد دانش‌آموز
۲۰۰ باب	۱۷/۴۸۱ نفر	۱۶	۳/۵۲۱ نفر

آماری از پیشرفتهای آموزش و پرورش کردستان در سال تحصیلی (۵۲-۵۳)

شهرستان	دبستان	دانش‌آموز	مدرسه علوم دینی	تعداد طلبه	دبیرستان	دانش‌آموز	هنرستان	هنرجو
سنندج	۱۹۱	۱۶۵۹۲	۱	۹۹	۱۱	۴۵۵۷	۳	۶۰۲
سقز	۹۷	۶۳۶۵		—	۳	۱۰۶۱	—	—
مریوان	۸۳	۳۳۴۶		—	۲	۳۸۵	—	—
بانه	۴۸	۲۷۶۷		—	۲	۴۱۷	—	—
بیجار	۱۱۸	۶۴۵۲		—	۳	۸۸۷	—	—
قروه	۵۰	۴۴۸۳		—	۲	۴۵۵	۱	۸۰
جمع	۵۸۷	۴۰/۰۰۵	۱	۹۹	۲۳	۷/۷۶۲	۴	۶۸۲

دانشسرای مقدماتی	دانش‌آموز	مدرسه راهنمائی تحصیلی	دانش‌آموز	دبستان سپاه‌دانش	دانش‌آموز	کودکستان	نوآموز
۲	۳۷۴	۱۴	۴۶۷۶	۱۸۵	۵۱۱۲	۶	۵۴۱
—	—	۷	۱۴۵۳	۸۸	۲۱۳۳	۱	۸۶
—	—	۲	۴۹۱	۸۵	۱۹۲۶	—	—
—	—	۲	۶۵۵	۴۱	۵۹۴	۱	۷۶
۱	۸۰	۷	۱۰۹۹	۹۲	۲۸۷۰	۱	۷۰
—	—	۲	۷۶۷	۷۴	۲۳۱۰	—	—
۳	۴۵۴	۳۴	۹۱۴۱	۵۶۵	۱۴۹۴۵	۹	۷۷۳

مدارس عشایری

علاوه برفعالیت سپاهیان دانش و آموزگاران روستائی در روستاهای کردستان هم‌اکنون بیش از ۷۰ مدرسه عشایری نیز در روستاهای کردستان بویژه در نوارمرزی این استان تأسیس شده است. آموزگاران این مدارس که فارغ‌التحصیل دانشسرای عشایری شیراز میباشند تحت نظارت اداره‌کل تعلیمات عشایری وزارت آموزش و پرورش با شوق وعلاقه زائدالوصفی به آموزش روستازادگان اشتغال دارند.

آماری از اداره‌کار وامور اجتماعی‌کردستان

سندیکا	۸
اتحادیه صنفی	٦٤
کارگاههای مشمول قانون سهیم شدن کارگران	۱۷
کلاسهای پیکار با بیسوادی کارگران	۱۷
کارگران کارگاهها	٤/٦۰۱ نفر
کارگران بیمه شده با عائله آنان	۱۸/٤۰٤ نفر
تعداد کارگاه	۷۱٦

اداره کل دادگستری

خانه انصاف	٤۱۰ واحد
شورای داوری	٦ واحد

تسهیلات بهداشتی ودرمانی استان‌کردستان به تفکیک شهرستان

محل		تعداد پزشک	دامپزشک و تکنولوژیست *	دندانپزشک *	پزشکان داروساز *	ماما *	دندانسازان *	داروخانه *	آزمایشگاه *	بخشهای تزریقات *	مراکز بهداشت *	بهداشتی ودرمانی *	بیمارستان و زایشگاه *	تخت *
سنندج	شهر	٣٣	٧	١٠	٥	١	٥	٧	٣	١٦	١	١٦	٣	١٧٥
	روستا	٧										٩		
بانه	شهر	٥	—	١		٢	٢	٢	٢		١	٥	١	٢٥
	روستا											١		
بیجار	شهر	٥		١	١	١	٢	٣	٢	١	١	٣	١	٢٥
	روستا	٥										٦		
سقز	شهر	٨		١	١	١	٦	٣	٢	٥	١	٦	١	٢٥
	روستا	٤										٦		
قروه	شهر	٦		١		٥	٣	٢	٢	٢	١	٤	٢	٦٢
	روستا	٣										٧		
مریوان	شهر	٧					٣	١	٢	٢	١	٦	١	٢٥
	روستا	٥										٧		
استان کردستان	نقاط شهری	٦٤	٧	١٤	٧	١٠	٢١	١٨	١٣	٢٦	٦	٤٠	٩	٣٣٧
	نقاط روستائی	٢٤	—	—	—	—	—	—	—	—	—	٣٦	—	—

